

JUHÁSZ ZSUZSANNA

Az áruló

Karl Marxnak

Volt benne valami csodálatos.

Nem, maga volt a csoda, hogy életemben először megéreztem, éreztem, ahogy a herpesz kiveri a számat. Még rögzítettem is a helyet az agyamban. Jobb felső. Jobb felső szájszél. És örültem, emlékszem, örültem, hogy egyszer ebben az életben tetten értem, hogy az immunrendszerem leáll, vagy csak csendesül, és a vírusok ajakdudorító boldogsággal előzönlík a számat. Kiülnek rá sorban, mint madarak, mint csivitelő fecskék a vezetékre. Mert volt benne valami játékosság is, játék, ahogy pattogott ki a szám. Valami vígjátékszerű. Mintha egy vígjáték-horrorba csöppentem volna. Hisz a vírusocskák nem földön kívüli szörnyek. A dudoraimból nem szökkennek elő állkapcsos, karmos, gyilkos ragadozók, hát volt okom a nevetésre, vagy csak egy mosolyra legalább.

De az időt, azt nem rögzítettem. Csak a helyet. És az idő, az időpont rögzült magától, és mintha külön életet élt volna, a játékos csodát az ellenkezőjébe fordította. És másnap már nem tudtam csodálkozni és nevetni. Inkább hóbörögtem, morogtam, zizegtem, hogy azért még kitarthatott volna mellettem az immunrendszerem. Hogy ugyan miért, és miért az utolsó félórában tette ezt velem? Hát milyen immunrendszer ez? Ha csak úgy, egyik percről a másikra fogja magát, és kifeküdhet. Feladhatja bármikor, amikor csak akarja. Függetlenül tőlem. Aki még maradna, és tenné még a dolgát, mert már csak alig fél óra van a munkaidő végéből.

És akkor a csoda végképp odalett. Mert számúztam azonnal. Oda, ahova való, a gyermeki, naiv rácsodálkozásaim közé. Amiket szégyellek, mert nem életrevalóak. Bár lehet, hogy úgy kellene, mint egy falat kenyér. Mint a krimik és orvosi sorozatok, amiket permanensen bámulok, bizonyára azért, hogy az egyik fajtával megtartsam önnön ártatlanságom, büntelenségem hitét, míg a medicina hightech bravúrjai reményeimet növelik, hogy fizikai valómat, a testemet nem is olyan nehéz megtartani. Hiába tudom, hogy posztmodern babonák ezek a bűnről és a világ jó szándékáról velem szemben, nem tudok lemondani a sorozatokról. Hiába tudom, hogy ennyi erővel a járdarepedéseket is kerülgethetném vagy keresztet is vethetnék, ha átmegeg az úton előttem egy fekete macska.

JUHÁSZ ZSUZSANNA (1958, Sztálinváros – ma Dunaújváros) 1981 óta publikál. Írásai magyarországi és vajdasági irodalmi és közéleti lapokban, antológiában és online felületen jelentek meg.

Hát nem is beszélnék én csodáról vagy áhítatról senkinek a herpeszpattogásommal kapcsolatban, csak én is nehezen értettem, hogyan és miért változtam meg egyik napról a másikra. Hogy lett a csodából kárhozat. Mert az lett. Másnapra inkább döbbenet lett az örömből. Mert tény, hogy leállt, idő előtt állt le az immunrendszerem. Én még kitartottam, én még csináltam, amit kell. S ha a kezem, a hasam vagy a derekam mondta volna be az unalmast, azt még meg is értettem volna. Volt már ilyen. S akkor szó nélkül csináltam mindent tovább, jajszó nélkül. És a hasammal, lábammal idáig még mindig megmaradt a párbeszéd, kértem őket, hogy tartsanak ki még egy kicsit, aztán majd pihenhetnek. No de mit kezdjek egy egész rendszerrel. Ami cserben hagyott engem, ami szó nélkül, idő előtt kiszállt. Ami hirtelen, mindenféle előrejelzés nélkül csúszott ki a kezemből. Ami nem hajolt meg az én akaratom előtt. Ami leállt, pedig nem mondtam neki, hogy fájront. Ami záróra előtt zárta el magát énelőlem. Ami elárult engem, és aztán elhagyott.

És csak ezeket a hülye csivitelő puklikat hagyta maga után a számon. Az én ma született bárányságomra próbált apellálni. De én nem hagytam. Én túljártam az eszén. Én rájöttem másnap, hogy alaposan kibabrált velem.

És ne mondd, Mester, hogy most valami nagyon rosszat tettem magammal. Ne mondd, hogy az elidegenedés szörnyét engedtem be. Ne, hogy képes voltam idegennek, ellenségnek látni azt, ami eddig megvédett, meggyógyított engem Ne, hogy elidegenítettem magamtól a tulajdon immunrendszeremet.

Ne, Mester. Ne, hogy eladtam félóra munkabéréért cserébe.

Ne mondd!

Tudom.

Döghúsevés

Szolzsényicinnek

Sajnálom, barátom, hogy ki akartalak kerülni. Hogy volt, hogy látni se akartalak.

De lásd, te voltál a tapintatlan. Te, aki sorstársadnak mutattad sorsra méltatlan életed.

És ráadásul télen, hajnalban, mikor te orgonálni mentél, én csak simán dolgozni. De mindketten kilögettünk éppen a jó meleg kuckónkból.

És te mondtad, mondtad, mint valami bibliai átkot, hogy mehetnél a híd alá, ha anyád nem fizetné a rezsit. És hagytad, hogy én tegyem hozzá gondolatban, hogy mehetsz is. A híd alá, ha anyád tényleg meghal. És hagytad, mert csendben maradtál, hogy végignézzelek, végighallgassalak, mint orvos, mint lelkek gyógyásza, hogy alkalmas vagy-e a híd alatti létre.

És naná, hogy nem voltál alkalmas. Kövér voltál, szuszogó, nehezen, szélesen járó. Párnásnak párnás a tested, de elvinne mégis az első éjszaka. A felháborodás, a dühtől meglódult szív, a csúcsra járatott véred nyomása, az agyvérzés vagy a koszorúér-elzáródás. Hogy te, hogy két diplomával itt, a híd alatt mégis. Ekkora nagy családi háttérrel, ennyi unokabátyi törődéssel és tudásszomjjal és szívóssággal és kitartással itt végzed mégis.

És vigasztaltalak volna, hogy nagy a ház, nagy a család, csak megtűrnek valahogy, és löknek eléd egy tányér ételt. De eltűntél. Egy darabig nem akadtunk össze a megállóban. De mindegy is volt már. Mert emlékeztem rád, megoldatlan feladat maradtál. Csoportba, valami ősi ösztöntől vezérelve csoportba akartalak vonni. Élőbe, élő jövővel. Olyan jövőt akartam ösztönösen, amiben te is élsz.

Te, akit először csípőből lelőttelek társadalmilag. Pusztá, szintiszta társas érzületből. Mert *lelúzereztelek*. Mert élni akartam, mert túlélni akartam azt a téli hétvégi napot, és távol a családomtól. Vagyis a melegtől. Mert úgy gondolom most már, hogy a család az, ami holnap is család lesz, és ki tudja, lesz-e családom a jövőben. Nem kell-e nekik is megtagadniuk engem, szükségből-kényszerből, hogy élni tudjanak. Tagadni a létem, ahogy én a tiédet a télen.

De úgy látszik, muszáj, hogy neked is a nyelved legyek, a védőbeszéded. Közvetítő Isten és teközötted. Mert újra felbukkantál, bár eljött a tavasz.

És a megállót is áthelyezték. És mondtad, persze tapintatosan, finoman, ahogy neveltek. Nem úgy, nyersen, ahogy én, hogy lehet, lehet. A nagynénéd fizetné a rezsit, és enni is adna neked. És kb. annyi idős, mint te, hát lenne eltartód halálodig. De te nem, te nem akarsz vele egy légtérben lakni, mert katonás. S mivel nyugdíjba ment, te lennél az egyetlen, akit fegyelmezhetne.

Halálra. Gondoltam akkor. De mielőtt beléd szomorodhattam volna, ugrottál is el. El, otthonról, és mondtad, mondtad, mint jó reményt, mint kikötőnevet súg, motyog a fáradt, öreg tengerész. Hogy az ismerőseid mind szépen, alvás közben, reggelre haltak. Mint jó kisfiúk. Statisztikailag mind csak szépen elaludt. Mintha csak jó, igazán jó gyerekek lettek volna. Gondoltam. De akkor mire, miért is születtek, és miért is nem haltak kisfiúkorukban, gondoltam. Anyjuk ölével vagy csecsével a szájukban. De nem mondtam, nem is mondhattam semmit. Mert ugrottál tovább. Mert tényleg, ha összeakadunk, lerakod minden terhét a lelkednek, mint hordalékát a folyó. A fene tudja, miért nálam lassulsz le, mikor nekem a buszon

kellene felgyorsulnom, hogy már-már felpörögve érkezzek dolgozni. Mert ott ez az elvárás, és úgy tudom, máshol is.

De tényleg, mintha bűgöcsigák lennénk, mi, a dolgozó osztály. Csak az a baj, hogy egyre kevesebb a kedvünk felpörögni. Mert nincs miért. Mert a megérdemelt, nyugodt öregkort elvitte a korhatáremelés. Lehet, meg se érjük. És lehet, nem is akarjuk megérni. Ennyi felpörgés után hogy is tudnánk majd lelassulni? Engem már most felbosszantanak a ráérős, kiöltözött, utcai beszélgetésre éhes idős hölgyek. Akik a megállókban vadásznak egy kis csevegésre, sorsra, sorsokra, amitől feláll a hátukon a szőr. Egy kis elborzadásra, egy kis megvetésre. Mert olyanok vagyunk már nekik, mi dolgozók vagy fiatalok, anyák, szerelmek, szeretők, mint egy katasztrófafilm. Örülnek, hogy már nem velük történik meg minden, hogy velük már igazán nagy tragédia nem fog történni soha. Mert már megtörtént. Minden rossz és minden jó is, és most már csak kíváncsiskodni akarnak, és az jó.

De te nem. Te nem azért elegendesz szóba velem. Te se adni, se elvenni nem akarsz tőlem. Te csak monologizálsz. Hagyod kifutni a szádon, ami jön. Én meg hallgatlak, mit is tehetnék. Te meg nem tudod, mert nem szakmád, ez az én szakmám, hogy arra emlékszünk leginkább, amit nem fejeztünk be.

És én, akárhányszor találkozom veled, nem tudlak befejezni. Bár igaz, és ezért megkövetlek, először ki akartalak zárni az életemből, önvédelemből. Nem akartam arra gondolni, hogy lehetnék én is a te helyedben. Nem vagyok én világmegváltó, hogy gondoljak milliókra, milliárdnyi emberre, akinek vagy ezért vagy azért nincs, és nem is lesz nyugdíja. Hát ki vagyok én? Valami világszellem, ami egyensúlyban tart fényt és sötétet, szegénnyt és gazdagot? Bőséget és ínséget?

Dehogy, én csak egy túlélő vagyok, barátom. És mindig csak egyet. Egy napot. Ahogy a Gulagot lehetett túlélni. Ahogy Ivan Gyenyiszovics csinálta. Minden este számba vette a jót, hogy mi jó történt vele aznap. És örült. És nem fájdította a szívét a reménnyel. Mert látod, barátom, fájhat olykor a remény is. Sőt, ölhet is, igen. Hisz neked sincs kedved egy őrmesterrel tölteni majdani napjaidat. Pedig az lehetne a te jövőd útja. De nem kell, nem vágysz rá. Semmid sincs ugyan, se pénzed, se ingatlanod, de tartásod az van. Az megmaradt. Neked akármilyen élet nem kell. Neked fegyelmezett, fegyelmező, beosztott élet nem kell. Mert te művész vagy. És tényleg orgonista vagy, és lehet, lehet – látod, átálltam hozzád –, hogy lefogynál és sokáig élnél, de olyan lennél, mint a herélt kandúrjaink, kan kutyaik. Hosszú és eseménytelen életed lenne, és az már nekem se kellene. És az érzés se. A haszontalanság érzése se kellene. Ami kivet minden csoportból. A hasznavehetetlenség tudata nap mint nap, amivel maga, saját kezűleg veti ki magát az ember minden csoportból. Családból, társadalomból.

De látod, röhej, röhej, hogy nem tudsz meghalni. Mert mondod, mondod tovább, hogy a múltkor rosszul lettél, igyekszel meghalni valahogy, gon-

doltam, és bementél a cukrászdába leülni. A torkodon akadt a vérnyomás-csökkentőd. Mert látod, valamire vagy mégis, valamire születted. Istennek vagy a nagy világszellemnek dolga van még veled.

Mert nem fulladtál meg, valaki hátba csapott vagy köhögtél magadtól, de megmaradtál.

Én meg nem kérdeztem meg, hogy is volt, mert magamban, csendben röhögtem, vinnyogtam, csapkodtam a combomat nyerítve, mint egy, de tényleg, a gazdáját ledobó ló. Szabadon, barátom.

És lásd, én is találtam így, veled, általad halálnemet. Én röhögve, magamon vagy másan, de belül röhögve szeretnék meghalni. Én így szeretném *nem* elérni a nyugdíjkorhatárt.

De te, barátom, mivel férfi vagy. Mutogatós. Vagyis eleve tovább akarsz adni minden tudást a fiatal férfitársaknak. Te kiülsz, leülsz, beülsz valahová. És halálra rémiszted a sovány, hajtós, stressz által kasztrált gazdagokat. Rád néznek és nem hisznek majd a szemüknek. Hogy mi végre a hajtás, az önsanyargatás, a nő és gyermek nélküli élet?

Ha ez lesz, ha végül te leszel belőlük. Kövér, nagyon kövér, kissé spicces öreg, aki még levegőt se tud venni rendesen a hájtól és izomgyengeségtől.

Mert ők meg ezt tervezik(?) bizonyára. Téged, barátom. Hogy egyszer esznek, isznak, dőzsölnek majd, elengedik magukat.

És futópadra soha, de soha nem lépnek.

Viszont ha téged meglátnak, megüti őket a guta.

Jóval, sokkal előbb, mint a nyugdíjkorhatár. És ők nem hagynak nyomot, és őket nem akarja utánozni senki.

Mert természet- és emberellenesek. Addig vannak csak, míg milliók, milliárdok ínségben.